

Janum

Net ten noorden van de Dokkumer Ee, midden in het gebied dat ze ontgonnen, stichtten de monniken van Klaarkamp een uithof. Het was de gebruikelijke gang van zaken. De kloosterlingen brachten hun tijd door met hun getijdengebeden en andere religieuze bezigheden, lekenbroeders hadden meer wereldse taken en waren van veel rituele verplichtingen ontheven. Zij bewerkten het land. In de praktijk waren de meeste Friese *kleasters* eerder flinke boerenbedrijven dan huizen van contemplatie en gebed. Zo ook in Janum.

Auto's moeten blijven staan op de kleine parkeerplaats aan de doorgaande weg. Een wandeling de kleine terp op, is een gang terug in de tijd. Weg van de turbograsvlaktes, de maisvelden en de ligboxenstallen. Langs een strak vormgegeven huis met dito tuin en grimmig grommende hond, over een langzaam oplopend pad langs het afgegraven deel van de terp, is het maar een paar stappen lopen naar de dertiende eeuw en zelfs nog langer geleden. Een boerderij, een oud kerkje en een paar kleine huisjes op een geleidelijk aflopend terrein. Janum zou een dorpje op een Waddeneiland kunnen zijn, maar dan zonder Waddeneiland. Toen de monniken van Klaarkamp de schep ter hand namen, vormde Janum samen met enkele omliggende terpdorpen daadwerkelijk een eiland in de Waddenzee. Nog langer geleden, lang voordat de christelijke missionarissen kwamen, woonden hier al mensen. Maar de stappen die ik maak zijn te groot, de geschiedenis fluit me terug. Eerst is daar het graf van Jetje Rintjema. Zij was een dochter van trekschipper Tjerk Tjeerds en Geertruida Steringa uit Rinsumageest, een zusje van mijn betovergrootvader Roelof. Zij kreeg op deze terp haar laatste rustplaats, in 1934. Het is beslist niet ondenkbaar dat mijn grootvader Roelof hier aan de groeve van zijn oudtante heeft gestaan. En dan Ynske Kroodsma, overleden in 1880. Haar oom Sytze Hanzes Kroodsma stond in 1865 ingeschreven als 'vleeschhouwer' te Janum. Slager. Waarschijnlijk zal hij hier gewoond hebben en langs de boerderijen zijn gegaan om dieren te slachten. Hoe dan ook: Sytze is een voorvader uit een andere tak van mijn grootvaders familie.

Waar de grafstenen op het bescheiden kerkhof nog getuigen van familiebanden, zwijgen de stenen sarcofagen. Bovengronds staan ze, sommige doen aan hunebedden denken. Ook daarin zouden verre voorouders te ruste kunnen zijn gelegd, maar daar moet ik een slag om de arm houden. Het kerkje van Janum is een dependance van het

Fries Museum geweest en in die tijd zijn veel voorwerpen hierheen verplaatst.

Voordat ik de tijd krijg om het kerkgebouw heen te lopen, de andere graven rustig te bekijken, de zware muren en de hangende klokkenstoel aan de westelijke zijgevel, breekt een stortbui los. Ik vlucht naar binnen. Wind jaagt door de bomen en overstemt het zachte gregoriaanse gezang dat uit een speaker klinkt. Geen wonder, op een eenvoudige houten dakconstructie liggen de dakpannen en tussen de kieren door zie ik de lucht steeds donkerder grijs kleuren. Langs de muren tocht het, op een enkele plek spatten wat druppels naar binnen.

Ik ben op een merkwaardige plek beland. In naam is de vroegere museumdependance nu een kerkmuseum, in de praktijk een soort rommelhok van de Friese kerkgeschiedenis. Het interieur is een allegaartje van sarcofagen, doopvonten en klokken uit kerken elders in de provincie. De oorspronkelijke altaarsteen van het kerkje zelf doet denken aan die in Rinsumageest, rode zandsteen en wijkruisjes.

Hoewel ik er eindeloos zou kunnen blijven, in figuurlijke zin nog veel dieper zou willen graven naar het verleden, verlaat ik het kerkje op de terp zodra de bui overgetrokken is. Ik wandel terug naar de auto en rij verder het Friese land in. Birdaard laat ik links liggen – al komt ook daar familie vandaan – en ik buig af naar Wanswerd. Om me heen strekt zich een gebied uit waar *kleasters* lagen, nog te herkennen aan de resten van de omgrachting. Ik zou hier mijn eigen versie van *De Oerpolder* kunnen schrijven, het boek waarin Hylke Speerstra levensverhalen optekent uit de streek waar zijn voorouders opgroeiden. Net zo uitvoerig als hij wil ik niet zijn, maar dit land maakt me wel nieuwsgierig.